

Tanja Raitanen

LESKEN ASEMA PERHE- JA JÄÄMISTÖOIKEUDESSA

Liiketalouden koulutusohjelma

2015

LESKEN ASEMA PERHE- JA JÄÄMISTÖOIKEUDESSA

Raitanen, Tanja
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma
Huhtikuu 2015
Ohjaaja: Kuohukoski, Minna
Sivumäärä: 34

Asiasanat: leski, perintökaari, kuolinpesä, aviovarallisuusjärjestelmä, jakamattomuussuoja

---

Opinnäytetyössä tutkittiin lesken asemaa perhe- ja jäämistöoikeudessa. Tarkoituksena oli kartoittaa lesken oikeuksia perittävän omaisuuteen sekä lesken asumissuojaa yhteisenä kotina pidettyyn asuntoon. Tarkoituksena oli kartoittaa lesken asemaa tilanteissa, joissa perittävällä oli aikaisempi avioliitto sekä rintaperillisiä, jotka eivät olleet lesken rintaperillisiä.

Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Opinnäytetyössä sovellettiin lainopillista eli oikeusdogmaattista tutkimusmenetelmää eli lesken asemaa selvitettiin voimassa olevista oikeus-lähteistä.

Opinnäytetyön perusteella voidaan sanoa, että lesken asemaa perittävän jälkeen on lainsäädännöllä helpotettu, mutta lesken asema ei ole aina yksiselitteinen, vaan lainsäädäntöä on osattava soveltaa tapauskohtaisesti. Lesken asemaan perhe- ja jäämistöoikeudessa vaikuttavat perittävän rintaperilliset tai toissijaiset perilliset sekä aiempien avioliittojen ositusten tekemättömyys ja aviopuolisoiden tekemä avioehtosopimus.

JUDICATURE OF SURVIVING SPOUSE IN THE FAMILY LAW AND INHERITANCE

Raitanen, Tanja

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences
Degree Programme in business

April 2015

Supervisor: Kuohukoski, Minna

Number of pages: 34

Keywords: surviving spouse, code of inheritance, estate, matrimonial property system, undistributed protection

---

This thesis researched the judicature of the surviving spouse's in the family law and inheritance. The aim was to identify the rights of the surviving spouse's for deceased's property and surviving spouse's residential indemnification of possession of the common home of the spouses. The aim was to identify the judicature of the surviving spouse in situations where the deceased had an earlier marriage and direct descendants, who were not the surviving spouse's direct descendants.

The thesis was carried out as a qualitative research. The thesis applied to juridical research method ergo the judicature of the surviving spouse researched existing legal sources.

On the basis of thesis, it can be said that the judicature of surviving spouse's in the code of inheritance has been made easier, but the judicature of surviving spouse is not always unambiguous but the law must be able to dispense case by case basis. Deceased's direct descendants or secondary descendants and previous marriages standing still and premarital agreement are influential in the surviving spouse's status in the family law and inheritance.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	TUTKIMUSONGELMAN KUVAUS	5
2.1	Opinnäytetyöongelma.....	6
2.2	Teoreettinen viitekehys	7
2.3	Käytettävä menetelmä ja aineiston kerääminen	8
3	LESKEN OIKEUDELLINEN ASEMA	9
3.1	Leski kuolinpesän osakkaana	12
3.2	Lesken perintö- ja asumisoikeus	13
3.3	Aviovarallisuusjärjestelmän vaikutus lesken asemaan	15
3.3.1	Omaisuuuden ositus.....	17
3.3.2	Tasinkoprivilegi.....	18
3.4	Jäämistöoikeudellinen lesken suojajärjestelmä	19
3.5	Avioehto ja lesken asema	20
3.6	Lesken oikeus avustukseen	21
3.7	Lesken asumissuojan ongelmakohtia	22
4	PERHESUHTEIDEN VAIKUTUS	24
4.1	Lesken uuden avioliiton vaikutus	24
4.2	Uusperhe	24
4.3	Case -tapaus lesken asemasta uusperheessä	25
4.3.1	Taustaa.....	25
4.3.2	Kuolinpesän osakkaat.....	25
4.3.3	Perittävän aiemman avioliiton osituksen tekeminen	26
4.3.4	Nykyisen avioliiton osituksen tekeminen.....	26
4.3.5	Pohdintaa	27
5	POHDINTA	27
	LÄHTEET	34

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni aiheena on lesken asema perhe- ja jäämistöoikeudessa. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää millainen asema leskellä on perhe- ja jäämistöoikeudessa sellaisessa tapauksessa, kun ensiksi kuolleella on ollut aiempi avioliitto ja siitä syntyneitä rintaperillisiä. Tarkastelun kohteeksi otetaan siis avioliitosta leskeksi jääneet.

Opinnäytetyöni tavoitteena on selvittää lesken asemaa. Tavoitteena on, että toimeksiantaja ja muut henkilöt voisivat käyttää selvitystä hyödyksi omassa työssään. Toimeksiantajana toimii Asianajotoimisto Kaija Ruosteenoja Ky.

Ajatus tähän aihealueeseen nousi esiin työharjoittelussa. Työharjoittelupaikassa asianajaja työskentelee paljon perhe- ja jäämistöoikeuden alaan liittyvien asioiden parissa ja sen kautta on itselle herännyt kiinnostus kyseiseen alaan. Opinnäytetyöstä on ollut puhetta työharjoittelupaikassa ja aihealueeksi olen maininnut edellä mainitun perhe- ja jäämistöoikeuden. Ohjaajan ehdotuksesta ja omasta kiinnostuksesta päädyin suunnittelemaan opinnäytetyötä lesken asemasta.

Työharjoittelun yhteydessä tutustuin tapauksiin, joissa avioparin yhteisenä kotina käytetyllä asunnolla oli muitakin omistajia lesken ja ensin kuolleen ohella kuten esimerkiksi jommankumman entinen aviopuoliso tai ensiksi kuolleen rintaperilliset. Näiden asioiden tiimoilta heräsi kiinnostus lesken asemaan tilanteessa, jossa ensiksi kuolleella on aiemmasta parisuhteesta rintaperillisiä sekä miten edellisen avioliiton tekemätön ositus vaikuttaa lesken asemaan.

2 TUTKIMUSONGELMAN KUVAUS

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää lesken asemaa perhe- ja jäämistöoikeudessa. Lesken asemaan saattavat vaikuttaa edesmenneen aviopuoli-

son entiset aviopuolisot sekä heidän yhteiset lapsensa. Aina ei tilanne ole yksiselitteinen ja pitää osata huomioida edelliset parisuhteet ja niiden vaikutukset asioihin. Tarkoituksena on selvittää, vastaako nykylain säädäntö nykyisiä vaatimuksia. Lesken asema on huomattavasti parantunut, mutta tavoitteena on löytää mahdolliset ongelmakohdat.

Lesken asemaa on saatu 1970–1980 luvuilla olennaisesti parannettua, mutta nykyajan perhekuviot tuovat uusia ongelmia. Taustalla saattaa olla useampia avioliittoja ja esimerkiksi avioparin asunnolla saattaa olla useampiakin omistajia edellisen avioliiton vuoksi. Tarkoituksena on myös tutustua siihen vastaako nykyinen lainsäädäntö tämän hetken perhesuhteiden vaikutuksiin.

Oma kiinnostuneisuus opinnäytetyön aiheeseen on perusajatus opinnäytetyön tekemisessä. Jos itsellä ei ole kiinnostusta opinnäytetyön aihealueeseen, ei opinnäytetyön tekeminen ole mielekästä eikä työn tekeminen etene tai se saattaa jäädä kokonaan tekemättä. (Husa, Mutanen & Pohjolainen 2008, 14–15.)

2.1 Opinnäytetyöongelma

Opinnäytetyöni ongelmana on selvittää millainen asema leskellä on erilaisissa tilanteissa ensiksi kuolleen puolison jälkeen. Erityisesti ongelmana on selvittää millainen asema leskellä on silloin kun ensiksi kuolleella puolisoilla on ollut rintaperillisiä jonkun muun kuin lesken kanssa. Ongelmana on selvittää lesken asumisoikeutta yhteiseen asuntoon, joka on ollut avioliiton aikana avioparin yhteisenä kotina.

Tällä opinnäytetyöllä pyritään vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

- 1) Millainen asema leskellä on perintökaaren mukaan yhteiseen omaisuuteen ensiksi kuolleen puolison jälkeen?
- 2) Millaisia oikeuksia leskellä on jäädä asumaan avioparin yhteisenä olleeseen asuntoon?

- 3) Miten edelliset avioliitot sekä ensiksi kuolleen sellaiset rintaperilliset, jotka eivät olleet lesken rintaperillisiä, vaikuttavat lesken asemaan?

Pyrin hakemaan vastauksia näihin opinnäytetyön kysymyksiin, koska lesken asema saattaa olla toisissa tilanteissa haasteellinen varsinkin jos perittävällä on rintaperillisiä jonkun muun kuin lesken kanssa ja jos edellisestä avioliitosta on avioeron aikana jäänyt ositus tekemättä.

Aiheen rajaamisessa tuleekin pyrkiä mahdollisimman selvärajaiseen ongelmaan tai asiakokonaisuuteen. Heti alussa tulisi asettaa selkeä tutkimusongelma. Juridiikan alalla tulee helposti sorruttua kuvailemaan aineistoa yksityiskohtaisesti eikä opinnäytetyön kirjoittajan oma ääni pääse esille. (Husa, ym. 2008, 15.) Tässä opinnäytetyössä aihealueesta rajataan pois testamentin vaikutus, perintöverotus sekä lesken toimeentuloturva. Opinnäytetyössä perehdytään ainoastaan Suomen lainsäädäntöön eikä siten käsitellä vieraiden valtioiden lakeja. Opinnäytetyössä ei myöskään ole käsitelty niitä toimia, joita aviopuolisot voivat tehdä elinaikanaan lesken aseman parantamiseksi.

2.2 Teoreettinen viitekehys

Teoriassa käytettäviä käsitteitä on kuvattu kuviossa 1. Teoreettinen viitekehys rakentuu lesken perintö- ja asumisoikeuteen, perhesuhteiden vaikutukseen, nykyiseen lainsäädäntöön sekä lesken aseman kehittymiseen. Tarkastelu tapahtuu lesken asemaan liittyviin näkökulmiin. Tarkastelu vaatii tutustumista nykyiseen tilanteeseen sekä siihen miten se on vuosien varrella kehittynyt ja siihen millainen lesken tilanne on lainsäädännöllisesti sekä millainen on nykyaikaisten perhesuhteiden vaikutus lesken asemaan.

Kuvio 1. Lesken asemaan vaikuttavia tekijöitä

2.3 Käytettävä menetelmä ja aineiston kerääminen

Kyseessä on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, jossa lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. Kohdetta pyritään tutkimaan niin kokonaisvaltaisesti kuin vain pystytään. Kvalitatiivisen tutkimuksen tutkijan arvot muokkaavat sitä, miten tutkija pyrkii ymmärtämään tutkimaansa asiaa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on pyrkimyksenä löytää tai paljastaa tosiasioita. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 161.) Tässä opinnäytetyössä on tarkoituksena tarkastella miten nykyinen lainsäädäntö vastaa nykyisiä perhesuhteita ja niissä tapahtuvia asioita. Tarkastelun kohteena on lesken asema verrattuna erilaisiin perhesuhteisiin.

Oikeustieteessä oleellisemmat osa-alueet ovat lainoppi, oikeushistoria, oikeussosiologia, oikeusfilosofia sekä vertaileva oikeustiede. Työn tekemisessä

näitä eri osa-alueita voidaan myös yhdistellä tai työskennellä niiden välivaiheilla tai myös katvealueilla. Tarkastelutapojen välillä ei ole yksiselitteistä rajanvetoa eivätkä ne poissulje toisiaan. Työn tekijän tulisi itse osata hahmottaa millä osa-alueella tulee työskennellä. Kuitenkin useimmat työt sijoittuvat jonkun osa-alueen lähelle mutta sisältävät myös muita ulottuvuuksia. Hyödyllistä on asettaa oma kirjallinen työnsä jollekin osa-alueelle tai vaihtoehtoisesti joillekin tietyille osa-alueille. (Husa ym. 2008, 19–20.)

Suurin osa oikeustieteellisistä tutkimuksista kuuluu lainoppiin eli oikeusdogmatiikkaan. Siinä tutkittava asia rakentuu voimassa olevien oikeuslähteiden varaan ja näitä lähteitä käytetään etusija- ja käyttöjärjestyssääntöjen osoittamassa järjestyksessä. Tärkeää on siis selvittää mikä on voimassa olevan oikeuden sisältö kulloinkin käsiteltävässä oikeusongelmassa. Keskeistä on myös tutkimuskohteen systematisointi eli voimassa olevan oikeuden jäsentäminen. Oikeusdogmatiikan metodit ovat varsin lähellä laadullisia menetelmiä. Näitä käytetään tyypillisesti silloin, kun tutkimuksen perusaineiston muodostava havaintojoukko on suppea. (Husa ym. 2008, 20–21; 25–26.) Tämä opinnäytetyön parissa työskenteleminen sijoittuu lähinnä oikeusdogmatiikkaan.

Tarkoituksena on täydentää lainsäädäntöä ja oikeudellista kirjallisuutta hallituksen esityksillä ja oikeuskäytännöillä sekä erilaisilla aiheeseen liittyvillä artikkeleilla. Oikeustapausten avulla on tarkoitus löytää tilanteita, joita voidaan opinnäytetyön tekemisessä hyödyntää ja löytää ratkaisuja erilaisiin mahdollisiin ongelmatilanteisiin, jotka liittyvät lesken asemaan.

3 LESKEN OIKEUDELLINEN ASEMA

Leskellä on ollut perimisoikeus vuoden 1965 perintökaaresta asti eli puoliso sai perillisen aseman niissä tapauksissa, kun perittävä oli lapseton ja näin ollen syrjäytti perittävän vanhemmat ja sisarukset. Perittävällä on ollut ennen 1980-lukua mahdollisuus syrjäyttää leski jäämistön edunsaajan asemasta

testamentin avulla. Vuonna 1983 lesken suojaa vahvistettiin säätämällä leskelle esineellinen suojajärjestelmä. Aiemmin lesken asemaa oli vahvistettu avioliittolain tasinkoprivilegijärjestelmällä vuonna 1976. Perittävän kuolema vaikuttaa lesken asemaan ensisijaisesti aviovarallisuusjärjestelmän purkamisen eli osituksen kautta, eli kuolemanvaraisturva voi perustua sekä avioliittoetta jäämistöoikeuteen. (Mikkola 2010, 34–35.)

Lesken suojajärjestelmään kuuluvat myös oikeus jakamattomuussuojaan, asumissuojaan, joka voi usein olla ongelmallinen tilanne, sekä suojaavien säännösten vaikutus uudessa avioliitossa. Lesken ollessa vielä elossa, voidaan suorittaa ositus ja sen myötä tulee pohdittavaksi tasinkoprivilegi (Mikkola 2010, 61).

Lesken asemaan vaikuttavat ositus- tai perinnönjakosäännökset, yhteiskunnalliset järjestelmät, verotus sekä sosiaaliturva. Lakimääräinen lesken jäämistöasema ei ole selkeä. Leskeä koskevien avioliitto- ja perintöoikeudellisten säännösten irrottaminen omaksi kokonaisuudeksi ei ole kovin vaikea asia ymmärtää vaan ongelmia tuottaakin systematiikka siitä, että jäämistöön kuuluu lesken lisäksi muita intressejä, kuten perilliset, testamentinsaajat sekä velkojat, joiden lakisääteinen asema tulisi osata huomioida yhdessä lesken asemasta säätävien säännösten lisäksi. Lesken oikeuksia mietittäessä tuleekin avioliittolakia ja perintökaarta lukea jäämistöoikeuden kokonaisuutta ajatellen. (Mikkola 2010.)

Perintökaari toimii parenteeliperiaatteella. Parenteeleja on kolme ja se on perillisryhmää kuvaava käsite. Lesken oikeus perintöön sekä oikeus hallita jäämistöä jakamattomana sisältyvät parenteelijärjestelmään siten, että puhdas parenteeliperimys leskellä on vain silloin, kun perittävä oli naimaton eikä ollut tehnyt omaisuudestaan testamenttia. (Kangas 2013, 399.)

Kun avioliitto purkautuu puolison kuoleman vuoksi ja perittävältä jää lähimpinä perillisinä rintaperillinen tai testamentin saaja, saa leski pitää jäämistön kokonaisuudessaan jakamattomana hallinnassaan (Perintökaari 40/1965, 1a§). Tätä kutsutaan enimmäissuojaksi, jonka estämättä ensiksi kuolleen

puolison jäämistö voidaan jakaa tietyin edellytyksin joko osittain (vähimmäis-suoja) tai kokonaan. Lesken asemaan vaikuttaa siis se jäikö perittävältä rintaperillisiä vai ainoastaan toiseen parenteeliin kuuluvia perillisiä. Perittävä on myös voinut tehdä testamentin lesken hyväksi tai jonkun muun kuin lesken hyväksi. (Aarnio & Kangas 2009, 964–965.)

Tyypillisesti leskeksi jäädään siten, että kummankin puolison ensimmäinen avioliitto purkautuu toisen puolison kuolemaan. Lesken asemaan vaikuttaa se mikä oli hänen puolisonsa siviilisääty heidän mennessä naimisiin. Useimmilla uuden avioliiton solmineilla on ennestään lapsia ja lesken asema riippuu silloin siitä onko lapsi hänen omansa vai ensiksi kuolleen puolison, muttei lesken oma. Myös se millä perusteella ensiksi kuollut puoliso oli hallinnut omaisuuttaan avioliiton aikana, vaikuttaa lesken asemaan. Ensiksi kuolleen puolison hallitessa omaisuuttaan käyttöoikeustestamentin avulla, lakkaa käyttöoikeus ensisaajan kuollessa ja omaisuus siirtyy käyttöoikeuden rasittamatta omistajalle. Kuolinpesä on siis selvitettävä, ennen kuin lesken oikeuksien perusteet tiedetään varmaksi. (Aarnio & Kangas 2009, 965–966.)

Aviopuolisoilla on kuitenkin avio-oikeus toisen omaisuuteen ja siten omaisuuden osituksessa eloonjäänyt puoliso ja kuolleen puolison perilliset saavat puolet puolisoitten säästöstä. Avio-oikeutta ei kuitenkaan ole sellaiseen omaisuuteen, josta on määrätty avioehtosopimuksessa, testamentissa tai henkilövakuutuksen edunsaajamääräyksessä. Tämä koskee myös omaisuutta, mikä on tullut edellä mainitun omaisuuden sijaan, mikäli niin on erikseen määrätty. Myöskään tällaisen omaisuuden tuottoon ei toisella puolisoilla ole avio-oikeutta, jos se on erikseen määrätty. Toinen puoliso voi konkurssitilanteissa poistaa kummankin puolison avio-oikeuden ilmoittamalla siitä maistraattiin vuoden kuluessa konkurssin alkamisesta. (Avioliittolaki 234/1929 35§.)

Lesken avio-oikeuteen puolison omaisuuteen vaikuttaa myös se, että jos leski on rikoksella aiheuttanut toisen kuoleman tai ollut osallinen sellaiseen rikokseen, ei leskellä ole osituksessa avio-oikeutta vainajan omaisuuteen. Vähäisen rikoksen kohdalla harkitaan oikeudessa, onko seuraamus edellä mai-

nitun lainen. (Aarnio & Kangas 2010, 303; Avioliittolaki 234/1929, 59§; Perintökaari 40/1965, 15 luku 1§.)

3.1 Leski kuolinpesän osakkaana

Kuolinpesän osakkaisiin kuuluvat perilliset, yleisjälkisaädöksen saajat sekä eloonjäänyt puoliso. Jos ositus on toimitettu tai puolisoilla ei ole toisen puolison omaisuuteen avio-oikeutta, niin tällöin leski ei ole osakas, paitsi silloin jos hän on perillinen tai yleisjälkisaädöksen saaja. (Koponen 2013, 16; Perintökaari 40/1965, 18 luku 1§.) Leski ei ole kuolinpesän osakas pelkästään sillä perusteella, että hänellä on oikeus hallita jäämistöä jakamattomana. Kuitenkin leski on kutsuttava perunkirjoitukseen riippumatta onko hän kuolinpesän osakas vai ei. Perittävän kuolinpesässä voi olla osakkaana useampikin ”leski”, koska aikaisemmalla aviopuolisolla on avio-oikeuden vuoksi osakkuus perittävän kuolinpesään siihen saakka kunnes omaisuuden ositus on toimitettu. Jos ositusta ei ole edellisistä avioliitoista toimitettu, on tällöin edellisetkin aviopuolisot kutsuttava perunkirjoitukseen. (Koponen 2013, 16–17.)

Ensiksi kuolleen puolison kanssa asuneen lesken on ilmoitettava kuolinpesän osakkaille perittävän kuolemasta sekä huolehdittava ensiksi kuolleen puolison omaisuudesta, vaikka leski ei olisikaan kuolinpesän osakas (Aarnio & Kangas 2009, 991; Perintökaari 40/1965, 18 luku 3§). Leskellä on oikeus saada tarvitsemansa elatus pesästä niin kauan kuin pesä on selvitettävänä (Perintökaari 40/1965, 18 luku 6§). (Koponen 2013, 22.)

Jos kuolinpesä on lesken hoidettavana, on hänen määrättävä perunkirjoituksen aika ja paikka sekä valittava kaksi uskottua miestä toimittamaan perunkirjoitus. Jos leski ei ole kuolinpesän osakas, tulee hänen saada perunkirjoituksen ajasta tieto hyvissä ajoin. (Perintökaari 40/1965, 20 luku 2§.) Perunkirjoitus on toimitettava kolmen kuukauden kuluttua kuolemasta, ellei verovirasto jostain syystä anna perunkirjoitukselle pidennystä (Perintökaari 40/1965, 20 luku 1§). Perukirjassa on mainittava sekä perittävän että lesken varat ja velat kuten myös ne omaisuudet, joihin toisella ei ollut avio-oikeutta

sekä se mihin tämä perustuu (Perintökaari 40/1965, 20 luku 4§). Yhteinen omaisuus on mainittava kummankin puolison osalta erikseen. (Koponen 2013, 33.)

3.2 Lesken perintö- ja asumisoikeus

Perintökaaren 3 luvun mukaan lapsettoman naimisissa olleen perillisen jäämistö menee eloonjääneelle puolisolle (Aarnio & Kangas 2010, 300; Kangas 2013, 404; Koponen 2013, 54; Perintökaari 40/1965, 3 luku 1§). Mikäli perittävältä ei jäänyt toissijaisia perillisiä, leski saa perimäänsä omaisuuteen rajoittamattoman omistusoikeuden (Aarnio & Kangas 2009, 1031). Ensiksi kuolleen puolison perillisten eli niin kutsuttujen toissijaisten perillisten oikeus perintöön toteutuu vasta lesken kuoleman jälkeen (Gottberg 2012, 2). Toissijaisia perillisiä ovat perittävän vanhemmat ja heidän jommankumman tai molempien ollessa kuolleita tulevat heidän sijaansa perittävän sisarukset ja heidän sijaan taas sisarusten lapset. Sisar- ja velipuolet ovat samassa asemassa sisarusten kanssa ja heille tulee toisen vanhemman osuudesta oma osuus. (Aarnio & Kangas 2009, 1031 & 1033; Koponen 2013, 55; Perintökaari 40/1965, 2 luku 2§.)

Testamentin avulla voidaan toissijaisen perillisen asema antaa kenelle tahansa. Leski saa ensiksi kuolleelta puolisolta saamaansa perintöön lähes rajoittamattoman määräämisenvallan, mitä voidaan kutsua myös rajoitetuksi omistusoikeudeksi. Leski voi määrätä omaisuudesta vapaasti oikeustoimin *inter vivos*, eikä sitä estä toissijaisten perillisten oikeudet (Gottberg 2012,1). Leski ei voi kuitenkaan testamentilla määrätä siitä pesäosuudesta, mikä kuuluu toissijaisille perillisille (Gottberg 2012, 2). (Aarnio & Kangas 2010, 300–301; Kangas 2013, 405.) Eli lesken määräämisoikeutta *mortis causa* on rajoitettu. Omasta osuudestaan leski voi kuitenkin määrätä testamentilla tai hän voi muuttaa omalta osaltaan edesmenneen puolison kanssa tehtyä keskinäistä testamenttia. (Kangas 2013, 406.)

Leski ei peri ensiksi kuollutta puolisoaan, mikäli ensin kuolleelta puolisolta jää rintaperillinen. Leskellä on kuitenkin oikeus hallita perittävän koko jäämistöä jakamattomana. Tätä kutsutaan lesken enimmäissuojaksi, joka on heikko oikeus eikä se juuri vaikeuta jäämistösuunnittelua. Lesken enimmäissuoja voidaan siis poistaa jakovaateella. Rintaperillinen tai testamentinsaaja saa jaon vireille hakemalla pesänjakajan määräystä, mikäli leski ei muuten suostu jakoon. (Aarnio & Kangas 2010, 297–298; Kolehmainen & Rabinä 2012, 38.) Lesken oikeuden kannalta ei ole merkitystä onko rintaperillinen puolisoiden yhteinen vai esimerkiksi ensiksi kuolleen aikaisemmasta avioliitosta (Aarnio & Kangas 2010, 297).

Leski saa pitää ensiksi kuolleen jäämistön jakamattomana hallinnassaan, paitsi jos rintaperillisten jakovaatimus tai perittävän tekemä testamentti niin määrää. Tästä huolimatta leski voi vedota asunto-omaisuutta koskevaan vähimmäissuojaan eli saa pitää jakamattomana hallinnassaan puolisoiden yhteisen kodin tai muun kodiksi sopivan asunnon, mikäli leskellä itsellään ei ole kodiksi sopivaa asuntoa omistuksessaan. Yhteisen kodin tavanomainen irtaimisto on jätettävä jakamattomana lesken hallintaan. (Aarnio & Kangas 2010, 297–299; Kolehmainen & Rabinä 2012, 38; Perintökaari 40/1965, 3 luku 1a§.) Vähimmäissuoja taas hankaloittaa jäämistösuunnittelua. Leskellä on siis hallintaoikeus kotina käytettyyn asuntoon, vaikka perittävä olisikin sen testamentannut kolmannelle osapuolelle. (Aarnio & Kangas 2010, 299; Kolehmainen & Rabinä 2012, 39.)

Jos leski vaatii, on toimitettava perittävän perillisten ja hänen kesken jako. Jos leski on mennyt uudestaan naimisiin, on hänen kuoltuaan ensin toimitettava jako hänen ja ensiksi kuolleen perillisten kesken tai jos lesken elinaikana toimitetaan ositus hänen ja uuden puolison tai perillisten kesken, on ensin erotettava ensiksi kuolleen puolison perillisille kuuluva omaisuus. (Perintökaari 40/1965, 3 luku 5a§-6§.)

Mikäli aviopuolisoilla on vireillä kanne asumus- tai avioerosta tai he ovat tehneet avioliiton purkamisesta tai asumuserosta hakemuksen, ei puolisoilla ole perittävän kuollessa oikeutta ensiksi kuolleen jäämistöön, paitsi jos jostain

erityisestä asiahaarasta muuta johtuu. (Aarnio & Kangas 2010, 305–306; Perintökaari 40/1965, 3 luku 7§.) Erityisten syiden perustella leski perii aviopuolisonsa, vaikka heillä olisikin avioero ollut vireillä. Tällaisena syynä voidaan pitää esimerkiksi tilannetta, jossa eroprosessin ollessa vireillä, ovat puoliset sopineet avioliiton jatkumisesta (Gottberg 2012, 2). Tällaisissa tilanteissa aviopuolisoiden kannattaa yhdessä ilmoittaa asiasta tuomioistuimelle. (Aarnio & Kangas 2010, 306.) Kuolinhetkellä ollut erityinen eroperuste voi olla myös lesken perimyksen esteenä. Näitä perusteita ovat lähisukulaisuus tai voimassa ollut toinen avioliitto. (Gottberg 2012, 2.)

Lesken lakiin perustuvaa oikeutta jäämistöön ei voi poistaa testamentin avulla, kuten ei myöskään lesken oikeutta hallita jäämistöä jakamattomana. Kuitenkin jos leski on jatkuvasti viettänyt kunniantonta tai epäsiveellistä elämää, voidaan hänet tehdä perinnöttömäksi ja siitä on määrättävä testamentissa sekä mainittava toimenpiteen peruste (Perintökaari 40/1965, 15 luku 4§). Tämän takia leski menettää testamentin lainvoimaistumisen jälkeen osakkuutensa kuolinpesästä sekä hallintaoikeuden jäämistön jakamattomuuteen. Leski voi riitauttaa testamentin nostamalla kanteen, joka ei ole määräaikaan sidottu ja tuomioistuin päättää testamentin merkityksestä jäämistöä jaettaessa. (Aarnio & Kangas 2010, 304–305.)

Leski voidaan kuitenkin kokonaisuudessaan syrjäyttää testamentin kanssa perillisasemasta ilman erityisiä syitä. Lapsettomissakin avioliitoissa tarvitaan aina testamentti, mikäli tavoitteena on lesken perillisaseman poistaminen. Kuitenkin syrjäyttämistilanteissakin lesken suojaksi jää kuolinpesässä lain mukainen vähimmäissuoja asunnon ja asuinirtaimiston suhteen sekä lain mukainen mahdollisuus avustukseen. (Gottberg 2012, 2.)

3.3 Aviovarallisuusjärjestelmän vaikutus lesken asemaan

Avioliitto purkautuu joko avioerolla tai puolison kuoleman vuoksi. Avioliiton purkautuessa katkaistaan myös puolisoitten aviovarallisuuteen liittyvät siteet,

joka tapahtuu yleensä avio-oikeuden toteuttamisen kautta. Keskeisellä sijalla tässä on puolittumisen periaate. (Mikkola 2010, 5.)

Aiemmin lesken suojana olivat vain aviovarallisuussäännökset, joiden vuoksi vainajan osuus puolisoiden omaisuudesta meni ensiksi kuolleen sukulaisille, ellei lesken hyväksi oltu tehty testamenttia (Gottberg 2013, 110). Vuoden 1734 lain mukaan puolisoilla ei ollut perimyoikeutta vaan hänen asemansa turvattiin naimaosalla, huomenlahjalla ja lasten elatusvelvollisuudella vanhempiaan kohtaan. Puolisolla oli myös etuosaoikeus jakamattomaan pesään, joka kohdistui jäämistön irtaimeen omaisuuteen sen jälkeen, kun velat oli maksettu. Leski sai puolison kuoleman jälkeen elatustaan varten kertasumman pesän varoista. Usein tehtiin asianomaisten kesken sopimus, mitä leski tulisi jäämistöstä saamaan ja siihen oli lesken tyytyminen. (Mikkola 2010, 2-3.)

Lesken asemaa alettiin parantaa 1800-luvun puolivälin jälkeen, jolloin ensin vuonna 1868 säädettiin uudet avioehto- ja pesänerosäännökset ja vuonna 1878 yhtäläiset naima- ja perintöosuussäännökset. Naimaosien poiston yhteydessä poistettiin laista huomenlahja. Merkittävä uudistus koskien lesken asemaa oli vuoden 1890 laki aviopuolisoiden omaisuus- ja velkasuhteiden voimaansaattamisesta. Tämä laki paransi vaimon oikeutta hallita työansioitaan ja tästä seurasi 1900 luvulla puolisoiden aseman tasa-arvoistavat perhe- ja jäämistöoikeudelliset säännökset. (Mikkola 2010, 3.)

Vuonna 1965 uudessa perintökaaressa leski sai lapsettomissa perheissä kuolleen puolisonsa perintöoikeuden ennen ensiksi kuolleen vanhempia ja sisaruksia (Perintökaari 40/1965, 3 luku 1§). Uuden lain taustalla oli ajatus, että aviopuolisoiden sosiaalis-taloudellinen yhteys on yleensä vahvempi kuin naimissa olevan ja hänen vanhempiensa tai sisarustensa suhde. Kuitenkin lesken lakimääräisen perintöoikeuden pystyy syrjäyttämään testamentilla eli se ei ole pakottavaa oikeutta, päinvastoin kuin lesken asuntoon liittyvä jakamattomuussuoja. (Gottberg 2013, 110.)

Suomessa on käytössä omaisuuden erillisyyden periaate eli avioituminen ei tee puolisojen omaisuudesta eikä veloista yhteistä (Mikkola 2010, 5). Puolisot saavat vapaasti määrätä omasta omaisuudestaan eikä ennen avioliittoa hankittu omaisuus tule avioliiton perusteella yhteiseksi. Sama koskee myös omaisuutta, jonka aviopuoliso yksin hankkii avioliiton aikana itselleen. (Avioliittolaki 234/1929, 34§; Mikkola 2010, 5.) Myös velat, jotka puoliso on yksin ottanut ennen avioliittoa tai sen jälkeen, ovat yksin hänen vastuullaan (Avioliittolaki 234/1929, 52§; Mikkola 2010, 5).

Avioliittolain 36§ mukaan omistava puoliso saa määrätä omasta omaisuudestaan (Avioliittolaki 234/1929, 36§). Poikkeuksena määräämisoikeudessa on se, että oikeustoimen kohteena olevan perheen kotina käytetyn asunnon, siihen kuuluvan koti-irtaimiston tai puolison työvälineiden ja hänen sekä lasten henkilökohtaisten muiden tarvikkeiden myymisessä tarvitaan toisen puolison kirjallinen suostumus (Avioliittolaki 234/1929, 38§-39§). Vallintarajoitusjärjestelmä on siten pakottavaa oikeutta. (Mikkola 2010, 5.)

3.3.1 Omaisuuden ositus

Kun puolisoilla ei ole ollut avioehto, tulee toimittaa omaisuuden ositus. Määräaikaa ositukselle ei ole säädetty, mutta puolison kuoleman vuoksi tehtävä ositus on ehtona perinnönjaoille, koska osituksen perusteella käy ilmi mikä on kuolleen puolison jaettavissa olevan jäämistön suuruus. (Mikkola 2010, 7.)

Avioliittolaissa säädetään omaisuuden osituksesta, että kun avioeroa koskeva asia on jo vireillä tai avioliitto on purkautunut, tulee toimittaa omaisuuden ositus, jos puoliso tai kuolleen puolison perillinen sitä vaatii. Jos kuitenkin puolisoilla ei ole avio-oikeutta puolisonsa omaisuuteen, tulee toimittaa ainoastaan omaisuuden erottelu. Jos taas puolisoilla on yhteistä omaisuutta, tulee se vaadittaessa jakaa omaisuuden erottelussa tai osituksessa. (Avioliittolaki 234/1929, 85§.)

Avioliiton päättyessä toisen puolison kuolemaan, leskelle kuolinhetken jälkeen tullutta omaisuutta ei lasketa mukaan avio-oikeuden alaiseen omaisuuden säästön (Mikkola 2010, 7). Leskellä ei ole ositusta toimitettaessa avio-oikeutta kuolleen puolison omaisuuteen, jonka puoliso on saanut perintönä, lahjana tai testamentin nojalla, kuolinhetken jälkeen. Sama säädös koskee myös avioerotilannetta, poiketen kuitenkin siten, että jos avioeroa koskeva asia on rauennut muusta kuin puolison kuoleman vuoksi. (Avioliittolaki 234/1929, 90§.) Avio-oikeuden alaiselle omaisuudelle kertyvä voitto otetaan kuitenkin huomioon laskennallisesti osituksessa. Myöskään lesken velan lyhentämistä ei oteta huomioon osituksessa, jos se on tapahtunut puolison kuoleman jälkeen. (Mikkola 2010, 7.)

Ositusta ei saa toimittaa ennen kuin kaikki kuolleen puolison vastuussa olleet velat on maksettu tai niiden maksamiseen tarvittavat varat on pantu erityiseen hoitoon, paitsi jos leski ja vainajan perilliset sopivat siitä yksimielisesti tai vainajan omaisuus on luovutettu konkurssiin. (Avioliittolaki 234/1929, 87§.)

3.3.2 Tasinkoprivilegi

Vuonna 1976 säädettiin ns. tasinkoprivilegi vahvistamaan lesken aviovarallisuutta. Sen mukaan leski ei ole velvollinen luovuttamaan omaa omaisuuttaan kuolleen puolison perillisille tasinkona, vaikka leski olisikin varakkaampi osapuoli (Avioliittolaki 234/1929, 103§). Kun taas jos perillistaho on tasinkoa luovuttavana osapuolena, velvoite toteutetaan normaaliin tapaan. Tasinkoprivilegi tuli lainsäädäntöön isyyslain säätämisen yhteydessä ja perusteena oli ehkäistä kohtuuttomuustilanteet, joissa leski joutuisi luovuttamaan omaisuuttaan tasinkona kuolleen puolison mahdollisesti kokonaan perheyhteydestä irralliselle lapselle. Huomattava on myös se, että leski voi pidättäytyä tasinkon maksamisesta myös, jos vastapuolella on puolisoiden yhteiset rintaperilliset. (Aarnio & Kangas 2009, 975–977; Gottberg 2013, 110–111.) Tasinkoprivilegi on henkilökohtainen eikä siirry lesken perillisille (Mikkola 2010, 23).

Tasinkoprivilegin käyttämisestä on tehtävä ilmoitus, jotta se otettaisiin huomioon osituksessa. Leski voi kuitenkin muuttaa mielensä ja ilmoittaa muutoksesta vielä osituksen reaaliseen vaiheeseen asti. (Mikkola 2010, 23.) Leski ei voi kuitenkaan käyttää tasinko-oikeutta, jos hän on perillisen asemassa (KKO 1997:107).

3.4 Jäämistöoikeudellinen lesken suojajärjestelmä

Vuonna 1983 lesken asemaa vahvistettiin edelleen kun perintökaareen sisällytettiin säännökset lesken jakamattomuussuojasta. Leski osallistuu kuolleen puolison omaisuuden hallintoon niin kuin perintökaaressa säädetään siihen asti kun ositus on toimitettu (Avioliittolaki 234/1929, 86§). Eli kuolinpesä jää pääsäännön mukaan aina jakamattomana lesken hallintaan, mikäli perilliset tai yleistestamentin saaja ei sitä erikseen vaadi jaettavaksi. Leski saa näin ollen käyttää pesän koko omaisuutta ja saa sen tuoton hyväkseen. Uutta oli se että leskellä oli ns. minimisuoja, jonka mukaan jakovaateen estämättäkin leski saa aina pitää jakamattomana hallinnassaan puolisoiden yhteisenä kotina käytetyn asunnon ja siellä olevan tavanmukaisen asuinirtaimiston, paitsi jos lesken omaan varallisuuteen sisältyy kodiksi sopiva asunto. (Gottberg 2013, 111; Koponen 2013, 52; Perintökaari 40/1965, 1a§; Mikkola 2010, 35–36.) Tähän leski voi vedota, vaikka puolisoilla ei olisikaan ollut avio-oikeutta toistensa omaisuuteen, tai riippumatta siitä keitä vainajan oikeudenomistajat ovat tai onko asunnosta määrätty testamentilla toisin (Gottberg 2013, 111).

Lesken asemaa suojataan jakamattomuussuojalla, jonka avulla leski saa oikeuden hallita ensiksi kuolleen puolison jäämistöä jakamattomana vaikka perittävältä olisikin jäänyt ensimmäiseen parenteeliin kuuluva perillinen. Perittävän jäämistön suuruus määräytyy aviovarallisuussäännösten perusteella, jos hän on ollut naimisissa. Huolimatta siitä, jos leskellä ei ollut avio-oikeutta puolisonsa omaisuuteen, on leskellä kuitenkin oikeus hallita jäämistöä jakamattomana. (Aarnio & Kangas 2009, 967 & 969; Kangas 2013, 403; Koponen 2013, 52.)

Perintökaaren 3 luvun 1a§ on siis pakottava suojanormi jota ei voida testamentilla syrjäyttää ja se ohittaa myös rintaperillisten oikeudet. Jos pesään ei kuulu asunnon ja asuntoirtaimen ohella sellaista omaisuutta, josta rintaperillisten vaateet voidaan täyttää, jäävät he odottamaan lesken kuolemaa ja sen jälkeen toimitettavaa jakoa. Lesken eläessä rintaperillisten lakiosastakin voidaan maksaa vai se osuus, johon pesän muut varat riittävät. Jollei tällaisia varoja ole, rintaperillisten vaateet jäävät kokonaisuudessaan täytettäväksi lesken kuoltua. (Gottberg 2013, 111; Kangas 2013, 406; Mikkola 2010, 36.) Leskellä on hallintaoikeus puolisoiden kotina pidettyyn asuntoon, vaikka se menisi osituksessa kokonaan tai osaksi vainajan perillisille (Gottberg 2012, 5).

3.5 Avioehto ja lesken asema

Puolison kuoleman ollessa ositusperusteena, eikä leski ole perillisenä, tulee ennen jakoa toimittaa ositus, josta selviää perittävän puolison varallisuus. Leski saa tällaisessa tilanteessa vedota tasinkoprivilegiin eli hänen ei tarvitse luovuttaa kuolinpesälle tasinkoa. (Avioliittolaki 234/1929, 103§). Perittävän kuolinpesällä ei ole samaa oikeutta. Jos puolisoilla on ollut molemminpuolinen avio-oikeuden poissulkeva avioehto, suoritetaan omaisuuden erottelu. (Mikkola 2010, 134.)

Joissakin tilanteissa avioehdolla voidaan parantaa lesken asemaa. Puolisoiden sopima avio-oikeuden laajuus ei kuitenkaan vaikuta avioliiton aikaisten suojajärjestelmien laajuuteen eikä avio-oikeuden puuttuminen poista lesken oikeutta nauttia jäämistöoikeudellisia etuuksia. Avioehdosta huolimatta leskellä on oikeus pitää jäämistö jakamattomana hallinnassaan. Eli avioehdolla voidaan vaikuttaa vain ositukseen. (Mikkola 2010, 134.)

Kuitenkin sellaisissa tilanteissa, joissa perittävällä ei ollut rintaperillisiä, puolisoiden rekisteröimä avioehtosopimus saattaa muuttaa lakimääräistä oikeustilaa. Toisen puolison kuollessa lapsettomana ja ilman testamenttia, avioeh-

tosopimus ei välittömästi vaikuta perimyoikeuden laajuuteen. Leski perii silloin puolisonsa koko jäämistön. Mutta avioehtosopimus vaikuttaa silloin, kun leski kuolee ja jäämistö tulee jaettavaksi toissijaisten perillisten ja lesken perillisten kesken. (Mikkola 2010, 134–135.)

Leskellä on perintöoikeus perittävän omaisuuteen, vaikka puolisoilla olisikin ollut avioehto, jos perittäväällä ei ollut ensimmäiseen parenteeliin kuuluvaa perillistä. Avio-oikeuden puuttuminen ei siis ole perimyksen esteenä ja perittävän toissijaisten perillisten oikeus perintöön lykkääntyy lesken kuolemaan. (Perintökaari 40/1965, 3 luku 1§; Kangas 2013, 404.) Avio-oikeuden poissulkeva avioehtosopimus ei siis poista leskeltä perintöoikeutta vaan ainoastaan avio-oikeuden (Gottberg 2012, 2).

3.6 Lesken oikeus avustukseen

Leskellä voi olla oikeus avustukseen pesästä silloin, kun avustuksen katsotaan olevan tarpeen lesken toimeentulon vuoksi. Avustus voi olla rahaa tai muuta kohtuulliseksi harkittua omaisuutta. (Gottberg 2013, 112; Koponen 2013, 53; Mikkola 2010, 53; Perintökaari 40/1965, 8 luku 2§.) Kuitenkaan avustuksella ei ole välttämättä tarkoitus turvata lesken toimeentuloa koko loppuelämäksi. Nuori leski ei siis voi ajatella saavansa avustusta elinajan loppuun asti vaan avustus on tarkoitettu ainoastaan ylimenoajan turvaksi. Vanhahkon lesken kohdalla selvitetään, voiko leski elättää itsensä omalla työllään tai eläkkeellään. Nykyisin avustuksia maksetaan harvoin, koska lesket useimmiten tulevat toimeen ilman avustusta. (Koponen 2013, 53; Mikkola 2010, 52–53.)

Lesken avustus saattaa loukata rintaperillisen lakiosaa, mutta silloin pitääkin avustuksen maksamiselle olla pätevät syyt (Gottberg 2013, 112; Koponen 2013, 53; Mikkola 2010, 53; Perintökaari 40/1965, 8 luku 2§). Testamenttikin on tehoton, jos se loukkaa lesken oikeutta avustukseen. Avustusta tulee vaatia osituksen ja perinnönjaon yhteydessä. (Koponen 2013, 53.)

3.7 Lesken asumissuojan ongelmakohtia

Joskus on tilanteita, jolloin leskelle ei voida turvata asunto- ja asuinirtaimiston suojaa, vaikka leskellä ei itsellään olisikaan kodiksi sopivaa asuntoa. Tällaisia tilanteita ovat lähinnä sellaiset, joissa puoliset ovat asuneet huoneistossa tai kiinteistössä, jota ei pidetä perheen pääasiallisena kotina. Useimmiten kyseessä on maatila tai kiinteistö, joka on ollut sekä koti että liikehuoneisto. Myös niissä tilanteissa, joissa perheen kotina ollut asunto joudutaan myymään velkojen maksamiseksi, saattaa lesken suoja-asema kärsiä. Tämä johtuu siitä, että lesken suojajärjestelmä kohdistuu perittävän nettoomaisuuteen. Aina ei ole mahdollista, että velat maksettaisiin muusta kuin asuntoon liittyvästä omaisuudesta. (Mikkola 2010, 51.)

Lesken asumissuojan esteeksi voi tulla se, että leskellä on omassa omaisuudessaan hänen kodikseen sopiva asunto. Leski voi siis olla oikeutettu asumissuojaan vaikka hän olisikin niin varakas, että pystyisi helposti hankkimaan itselleen kodiksi sopivan asunnon tai lunastamaan perillisiltä edesmenneelle puolisolleen kuuluvan asunnon. (Lohi 2014, 396–397.)

Kysymys onkin milloin voidaan katsoa onko lesken omistuksessa oleva asunto sopiva lesken kodiksi. Lainvalmistelutöissä (HE 225/1982) on ollut tapauksia, joissa on olennaiseksi osaksi noussut puolisoitten yhteisen kodin ja lesken omistaman asunnon vertailu. Niiden välillä ei saa olla olennaisia laatueroja eikä siten lesken asumistaso saa merkittävästi muuttua. (Lohi 2014, 398–399.)

Käytännössä yleensä lesken omistama kodiksi sopiva asunto ei vastaa hänen ja puolisonsa yhteisenä kotina ollutta asuntoa vaan eroja on muun muassa koossa, varustelutasossa ja sijainnissa (Lohi 2014, 399). Lopputulokseen ei vaikuta lesken kannanotto tai mielipide vaan ainoastaan lesken konkreettiset tarpeet. Tähän vaikuttaa muun muassa lesken ikä, terveydentila, koulutus- ja ammattitausta, harrastuksen ja sosiaaliset suhteet. (Aarnio & Kangas 2009, 1019.) Näiden näkökohtien avulla tulee arvioida alentaako lesken omaan asuntoon muuttaminen lesken elämisen laatua (Lohi 2014, 399).

Näkyvästi esillä on ollut asunnon koko. Hallituksen esityksessä on asetettu lähtökohdaksi se, ettei uuden asunnon huoneiden lukumäärä saa pienentyä. Leskellä saattaa olla tarvetta lisähuoneelle vieraiden majoittamisen sekä huonekalujen säilyttämisen vuoksi. Asia voi kyllä olla päinvastainenkin, eli leski saattaa haluta pienempään asuntoon, koska leski ei ehkä jaksakaan pitää huolta isosta asunnosta tai asumiskustannukset ovat liian suuret. (Lohi 2014, 399–400.)

Asunnon koon ohella merkitystä on asunnon varustelutasolla ja fyysisillä ominaisuuksilla. Asuntoja verrattaessa pitää huomioida myös onko asunnot omakotitaloja vai sijaitsevatko ne esimerkiksi rivitalossa tai kerrostalossa. (Lohi 2014, 401.) Korkein oikeus oli vuonna 1992 päätöksessään katsonut, että pesänjakajan päätös siitä, ettei leskellä ollut oikeutta pitää jakamattomana hallinnassaan puolisoiden yhteistä kotia, koska leskellä oli omaisuutena kodiksi sopiva asunto, oli kumottava. Lesken omistuksessa ollut asunto ei tiloiltaan ja varustukseltaan vastannut puolisoiden yhteistä kotia. Asunto oli myös pinta-alaltaan puolisoiden yhteistä kotia pienempi. (KKO:1992:94.)

Asunnon sijainnilla on myös ratkaiseva asema lesken asumissuojan toteutumisessa. Lesken omistuksessa oleva asunto saattaa olla eri kaupunginosassa tai eri kaupungissakin, eikä varsinkaan vanhemman lesken muuttaminen uuteen paikkaan paranna hänen elämänlaatuaan. Palvelut saattavat olla kauempana, liikenneyhteydet huonommat ja sosiaalinen elämä kärsii. Leski saattaa joutua myös jättämään tutut naapurit eikä vanhemmilla leskillä ole enää voimia rakentaa uusia sosiaalisia suhteita. (Lohi 2014, 402–403.)

4 PERHESUHTEIDEN VAIKUTUS

4.1 Lesken uuden avioliiton vaikutus

Lesken solmiessa uuden avioliiton, edellisestä avioliitosta ensiksi kuolleen puolison toissijaiset perilliset eivät voi vaatia perinnönjakoa lesken eläessä. Leski hallitsee perimäänsä omaisuutta kuolemaansa saakka myös silloin jos uusi avioliitto päättyy uuden puolison kuolemaan. (Kangas 2013, 407.)

Perintökaaren mukaan on aina ennen lesken uuden avioliiton ositusta erotettava laskennallisesti aikaisemman aviopuolison toissijaisten perillisten osuus lesken omistaman omaisuuden sisällöstä. Tämä vaikuttaa siihen, että ei ole merkitystä sillä, onko omaisuus myöhemmässä avioliitossa avio-oikeuden alaista omaisuutta vai ei. Lesken uusi aviopuoliso saattaa yllättyä siitä, että leski ei kuolleessaan omistakaan kaikkea sinänsä laillisesti omissa nimissään olevaa. Esimerkiksi lesken omistama asunto saattaa mennä aikaisemman puolison toissijaisille perillisille eikä uusi aviopuoliso saakaan perintökaaren mukaista vähimmäissuojaa. (Gottberg 2012, 6.)

4.2 Uusperhe

Uusperheeksi kutsutaan perhettä, jossa asuu uuden parisuhteen osapuolten lisäksi joko äidin tai isän entisestä liitosta olevia lapsia. Uusperheessä voi olla myös sekä yhteisiä että täysi-ikäisiä lapsia. Uusperheiden määrä kasvaa. Vuonna 2007 uusperheitä oli 52 482 ja niiden määrä lisääntyy vuosi vuodelta. (Väestöliiton [www-sivut](http://www.sivut.fi).)

Uusperhe voi siis muodostua avio- ja avioliiton lisäksi myös parisuhteen rekisteröinnin perusteella. Perintöoikeudessa ja –verotuksessa voidaan uusperheissä joutua erilaisten selvitettävien asioiden hoitamiseen mitä taas perinteisessä ydinperheessä on. Uusperheessä on mietittävä miten perintö jakautuu kaikkien perillisten kesken niin kuin se laissa säädetään. Mahdollisesti

vanhemmat joutuvat miettimään, että turvaudutaanko testamenttiin vastaisuuden varalta. (Aalto University Executive Education Oy:n www-sivut 2015.)

4.3 Case -tapaus lesken asemasta uusperheessä

4.3.1 Taustaa

Kyseessä on uusperhe, johon kuuluvat perittävä X, perittävänsä aviopuoliso eli leski Y, X:n rintaperilliset sekä esimerkkitapaukseen liittyy X:n entinen aviopuoliso, jonka kanssa perittävä X ei ole tehnyt eron jälkeen ositusta. Perittäväällä ei ollut edellisen aviopuolisonsa kanssa avioehto. Nykyinenkään aviopari ei ole tehnyt avioehtosopimusta, joten leski Y:llä on avio-oikeus perittävä X:n omaisuuteen.

Kyseinen uusperhe asuu perittävä X:n omistamassa omakotitalossa, jonka hän on omistanut yhdessä entisen aviopuolisonsa kanssa. Perittävä X:n rintaperilliset muuttavat perittävänsä kuoleman jälkeen toisen vanhempansa luokse.

4.3.2 Kuolinpesän osakkaat

Case -tapauksessa lähdetään siitä, että ketkä kuuluvat perittävä X:n kuolinpesään. Kuolinpesän osakkaita ovat siten leski Y, perittävä X:n rintaperilliset sekä perittävä X:n entinen aviopuoliso. Leski on kuolinpesän osakas, koska hänellä on avio-oikeus perittävä X:n omaisuuteen. Rintaperilliset ovat aina kuolinpesän osakkaita. (Koponen 2013, 16; Perintökaari 40/1965, 18 luku 1§.) Ja myös perittävä X:n entinen aviopuoliso on perittävänsä kuolinpesän osakas, koska ositusta heidän välillään ei ole avioeron jälkeen tehty (Koponen 2013, 16–17.) Leski Y:n on kutsuttava kaikki kuolinpesän osakkaat perittävä X:n jälkeen toimitettavaan perunkirjoitukseen (Aarnio & Kangas 2009, 991; Perintökaari 40/1965, 18 luku 3§). Kuolinpesä on selvitettävä ennen

kuin tiedetään mihin perittävä X:n omaisuuteen leski Y:llä on oikeus (Aarnio & Kangas 2009, 965–966).

4.3.3 Perittävän aiemman avioliiton osituksen tekeminen

Esimerkkitapauksessa ensimmäiseksi tehdään ositus perittävä X:n ja hänen entisen aviopuolisonsa kesken (Avioliittolaki 234/1929, 103§; Perintökaari 40/1965, 3 luku 5a§). Osituksen perustana ovat molempien varat ja velat avioeron vireille tulohetkellä. Eli jos perittävä X oli silloin varakkaampi osapuoli, tulee nyt osituksessa luovuttaa perittävä X:n omaisuudesta tasinkoa perittävä X:n entiselle aviopuolisolle. (Avioliittolaki 234/1929 35§.) Tässä tilanteessa ajatellaan, että tasinko voidaan maksaa rahavarallisuudesta, joten perittävä X:n omistama asunto jää perittäväälle itselleen. Voi olla myös toisin päin ja perittävä X:n entinen aviopuoliso joutuu maksamaan tasinkoa perittävän kuolinpesälle.

4.3.4 Nykyisen avioliiton osituksen tekeminen

Tämän jälkeen katsotaan sekä perittävä X:n ja leski Y:n varat ja velat (Avioliittolaki 234/1929 103§; Perintökaari 40/1965, 3 luku 5a§). Leski Y todetaan varakkaammaksi osapuoleksi ja leski Y ilmoittaa käyttävänsä tasinkoprivilegioikeuttaan, joten hän saa pitää oman omaisuutensa (Avioliittolaki 234/1929, 103§). Perittävän omaisuus jää siten hänen rintaperillisilleen, mutta leski Y:llä on jakamaton hallintaoikeus perittävän omaisuuteen sekä asumisoikeus perittävä X:n rintaperillisten perittävä X:ltä perittyyn asuntoon (Avioliittolaki 234/1929, 86§; Perintökaari 40/1965, 1a§). Avustukseen leskellä ei ole oikeutta, koska hän on varakkaampi kuin kuolinpesä (Perintökaari 40/1965, 18 luku 6§). Leskellä on myös mahdollisuus ehdottaa perinnönjakoa ja tässä tilanteessa voisi olla järkeväkin, koska perittävä X:n rintaperilliset muuttavat toisen vanhempansa luokse eivätkä jää lesken luokse asumaan. Lesken on joka tapauksessa suostuttava rintaperillisten lakiosavaatimukseen ja tämän leski Y voi maksaa rahavaroistaan. (Perintökaari 40/1965, 3 luku 5a§-6§.)

Jos taas perittävä X oli varakkaampi kuin leski Y, niin kuolinpesä maksaa taksinkoa leski Y:lle (Avioliittolaki 234/1929, 103§). Jos rahavarallisuutta ei ole tarpeeksi, niin leski Y saa omistukseensa osan yhteisestä kodista. Jos tässä tilanteessa perittävä X:n rintaperilliset haluavat oman lakiosansa eikä siis rahavarallisuutta leskellä ole, niin rintaperilliset joutuvat odottamaan perintöään lesken kuoleman jälkeen tehtävään perinnönjakoon asti. (Gottberg 2013, 111; Kangas 2013, 406; Mikkola 2010, 36; Perintökaari 40/1965, 3 luku 1a§.) Leskellä saattaa myös olla oikeus tarvitsemaansa avustukseen perittävä X:n kuolinpesästä (Perintökaari 40/1965, 8 luku 2§).

Jos taas perittävä X:n ja entisen aviopuolison välillä olisi tehty ositus jo avioeron yhteydessä, niin perittävä X:n ja leski Y:n varat ja velat kirjataan perukirjaan ja edetään samoin kuin edellä on mainittu.

4.3.5 Pohdintaa

Mielenkiintoisen tästä tapauksesta tekee se, että kun leski Y:llä ei ole ollenkaan omia rintaperillisiä, niin lesken asumissuojasta saattaa tulla hieman ongelmallinen. Jos leski Y on varakkaampi puoliso ja hän jäisi asumaan perittävä X:n lasten omistamaan asuntoon, niin vaikka leski Y:llä on oikeus siinä asua, saattaa käytännön ongelmia koitua. Tämä riippuu paljon siitä, että minäkalaiset välit leski Y:llä on sekä perittävä X:n rintaperillisten ja entisen aviopuolison kanssa.

5 POHDINTA

Lesken asema puolison kuoleman jälkeen ei ole niin yksiselitteinen kuin ensialkuun voisi ajatella. Lesken asema on parantunut huomattavasti perintökaaren säätämisen jälkeen. Lainsäädännössä lienee ajatuksena ollut lähinnä naispuolisten leskien aseman parantaminen ja tässä on menty pikkuhiljaa myös sukupuolien välistä tasa-arvoa kohti. Naispuolisten leskien asema on

ollut aiemmin heikompi, koska he eivät ole yleisesti ottaen tuoneet perheelle toimeentuloa vaan oma työpanos on mennyt kodin ja lasten hoitamiseen. Ja näin ollen puolison kuoleman jälkeen toimeentulo on ollut vaikeampaa. Lainsäädännössä huomioidaan kuitenkin lesken asema, ottamatta huomioon kumpaa sukupuolta leski on.

Perhe- ja jäämistöoikeudessa lesken asemaan oleellisesti vaikuttaa se, että jos perittävältä ei jää ollenkaan parenteeliin kuuluvia perillisiä, niin leski perii puolisonsa kokonaan. Kuitenkin on otettava huomioon se, että jos perittävä on testamentannut omaisuuttaan jollekin muulle kuin puolisolleen tai jollekin johonkin parenteeliin kuuluvalla henkilöllä. Kehittynyt lainsäädäntö kuitenkin helpottaa lesken elämistä puolison kuoleman jälkeen eikä siten leski joudu elinaikanaan luopumaan puolisonsa kanssa yhteisenä omistetusta omaisuudesta.

Lesken rajoitettu määräämisvalta ensiksi kuolleelta puolisoltaan saamaan perintöön ei esty toissijaisten perillisten vaatimuksien kautta. Leski ei kuitenkaan voi testamentilla määrätä siitä omaisuudesta, joka kuuluu toissijaisille perillisille.

Lesken enimmäissuoja voidaan siis poistaa lakivaateella, mutta se ei vaikuta lesken vähimmäissuojaan. Vähimmäissuoja hankaloittaa jäämistösuunnittelua, koska leskellä on asumissuoja siitäkin huolimatta, että puoliso olisi testamentannut asunnon kolmannelle osapuolelle.

Lesken asemaa heikentää se, että leski voidaan kokonaisuudessaan syrjäyttää testamentin avulla perillisen asemasta eikä siihen tarvita mitään erityisiä syitä. Lesken asema saattaa siis yllättäen olla perittävän jälkeen huono, jos perittävä on testamentannut lesken tietämättä omaisuutensa jollekin muulle kuin leskelle. Tästä huolimatta lesken asemaa helpottaa lain mukainen vähimmäissuoja asunnon ja asuinirtaimiston suhteen.

Leski ei ole aina oikeutettu pitämään yhteistä omaisuuttaan kokonaisuudessaan hallinnassaan vaan tähän vaikuttaa rintaperillisten lakiosavaatimus.

Rintaperillisten oikeus lakiosaan vaikuttaa lesken asemaan, koska rintaperilliset saattavat halutessaan vaatia omaa lakiosaansa perittävän omaisuudesta. Tämä lakimääräinen oikeus saattaa vaikeuttaa lesken asemaa jokapäiväisessä elämässä, jos varat ovat pienet. Kuitenkin onneksi lainsäädännössä on säädetty, että jos lesken muut kuin kotina käytettyyn asuntoon liittyvät varat ei riitä maksamaan rintaperillisille lakiosamäärää, niin lakiosavaatimus toteutuu vasta lesken perinnönjaon yhteydessä.

Vuoden 1976 säädetyin niin kutsutun tasinkoprivilegin avulla turvattiin lesken asemaa siten, ettei lesken tarvitse luovuttaa varakkaampana osapuolena omaisuuttaan perittävän perillisille. Kuitenkin jos leski on puolisoista varattomampi, hän saa tasinkoa perittävän omaisuudesta. Tämä on tuonut ison helpotuksen lesken omaisuuden hallintaan ja näin ollen omaisuus pysyy lesken suvussa eikä siirry avioliiton kautta muualle. Lesken pitää kuitenkin muistaa ilmoittaa jos hän aikoo käyttää tasinkoprivilegioikeuttaan osituksessa.

Perintökaaren 3 luvun 1a§ on lesken kannalta oleellinen säädös. Sen avulla leskellä on oikeus pitää perittävän omaisuus jakamattomana hallinnassaan ja vaikka perilliset vaatisivat lakiosaansa perittävän omaisuudesta, lakiosa voidaan maksaa siitä omaisuudesta johon muu kuin asuntoon liittyvät omaisuus riittää. Leski saa pitää myös hallinnassaan puolisoiden kotina pidetyn asunnon, vaikka sen omistus päätyisikin jollekin muulle.

Lesken asemaan vaikuttaa myös se, onko perittävä ollut aiemmin avioliitossa ja onko edellisten avioliittojen jälkeen suoritettu ositus vai ei. Jos ositusta ei ole aiemmista avioliitoista suoritettu, tulee se toimittaa ennen kuin voidaan katsoa mitä perittävän omaisuudesta kuuluu lesken hallintaoikeuden piiriin. Nämä saattavat olla ongelmallisia tilanteita. Lainsäädännössä ei ole säädetty aikarajaa osituksen suorittamiselle, mutta toisaalta jokin aikaraja saattaisi helpottaa perinnönjakotilannetta eikä siinä tilanteessa enää olisi tarvetta tehdä ositusta avioliitosta, josta on kulunut jo kauan ja käytännössä ositus olisi jo tehty. Toisaalta taas, jos ositukselle olisi jokin määräaika, voisi toinen, lähinnä varakkaampi, aviopuolisoista tahallaan pitkittää osituksen tekemistä.

Kieltämättä olisi erikoista, mikäli perunkirjoitustilanteessa olisi perittävältä useampi ”leski”. Tällaiseen tilanteeseen joudutaan, mikäli edellisistä avioliitoista ei ole tehty ositusta, joka on suoritettava ennen kuin voidaan laskea kuolinpesän varat. Tilanne voi tuoda ongelmia myös siinä, jos nykyisen avioliiton aikana aviopari on asunut perittävän omistamassa asunnossa, mutta edellisten ositusten puuttumisen takia, asunto saattaa olla myös edellisen aviopuolison omaisuutta avio-oikeuden kautta. Näin ollen lesken asumissuoja ei toteudu niin kuin olisi oikeus.

Asumissuojaongelma saattaa olla myös silloin kun nykyiset aviopuolisot ovat asuneet perittävän aiemmin omistamassa asunnossa ja asunnolla on myös edellisen avioliiton kautta omistajina perittävän entisen aviopuolison kuolinpesään kuuluvat rintaperilliset. Näin ollen asunnolla on kolme omistajaa normaalin kahden sijaan, eikä asumissuoja toteudu normaaliin tapaan.

Lesken asumissuojaan vaikuttavat asiat ovat toisaalta hieman epäsuhtaisia, liittyen lähinnä siihen millainen asunto lesken omaan omaisuuteen kuuluu. Lain mukaan leskellä on asumissuoja, mutta oikeustapauksen perusteella lesken omistama asunto ei saa kooltaan, sijainniltaan ja varustelutasoltaan suuresti poiketa puolisojen yhteisenä kotina olevasta asunnosta. Tämä lakikohta saattaisi olla hyvä päivittää tarkemmaksi.

Lesken asemaan vaikuttaa myös se onko aiemmista avioliitoista rintaperillisiä vai ei. Lähinnä tämä vaikuttaa siihen, että puolison jonkun muun kuin lesken kanssa saamat rintaperilliset ovat oikeutettuja vaatimaan vanhempansa perinnöstä lakiosaa. Tämä ei toisaalta kyllä eroa siitä onko rintaperillinen myös lesken lapsi, mutta käytännössä vaikuttaa siihen, että lakiosavaatimuksen kautta vaadittu perintö saattaa mennä myös normaaleista perhesuhteista irralliselle rintaperilliselle.

Lainsäädännössä säädetään siitä, että jos leski on rikoksen avulla aiheuttanut perittävän kuolema, ei hän ole oikeutettu saamaan perittävän omaisuutta hallintaansa vaan silloin perittävän omaisuus menee suoraan rintaperillisille, toissijaisille perillisille tai mahdollisesti testamentin kautta jollekin muulle.

Lainsäädännössä onkin hyvä olla tällainen säädös, koska muuten kyseisissä tilanteissa leski saisi kohtuutonta hyötyä. Leski voidaan saattaa perinnöttömäksi myös silloin, jos hän on jatkuvasti elänyt epäsiveellisesti ja kunniamasti. Tämä on toisaalta hieman epämääräinen ja vaikeasti todistettavissa oleva asia. Lainsäädännössä ei sen tarkemmin ole määritelty miten pitäisi todistaa lesken epäsiveellinen ja kunniaton eläminen. Ja onko sellaisen määrittäminen edes mahdollista.

Leskellä on myös lain mukaan mahdollista saa avustusta pesästä. Avustusta saadaan kuitenkin nykyään harvoin, koska yleisesti ottaen lesket tulevat toimeen omilla tuloillaan tai eläkkeellään. Aina ei tietenkään ole näin, vaan avustusoikeutta saatetaan joutua käyttämään. Avustuksen tarkoituksena ei ole, että leski saisi loppuelämän avustusta, vaan sen tarkoituksena on auttaa leski pääsemään pahemman ajan yli. Toisaalta tämä lain kohta tulee varmaankin olemaan ”turha” tulevaisuudessa, mutta toisaalta se voi olla hyvin tärkeä yksittäisissä tapauksissa.

Avioehtosopimuksen tekeminen ei poista leskeltä perintöoikeutta vaan ainoastaan avio-oikeuden. Näin ollen leskellä on oikeus perittävän puolison omaisuuteen, jos perittävällä ei ollut ensimmäiseen parenteeliin kuuluvia perillisiä. Avioehdosta huolimatta leskellä on myös oikeus pitää omaisuus jakamattomana.

Lesken uusi avioliitto ei vaikuta toissijaisten perillisten oikeuteen vaatia perintöään, koska leski saa pitää perittävän omaisuutta hallinnassaan vaikka hänen uusi puolisonsakin kuolisi ennen leskeä. Tällä turvataan lesken asemaa vielä uudenkin avioliiton jälkeen. Toisaalta taas tulevien perinnönjakojen suorittaminen tulee haasteellisemmaksi, kun ensin pitää osittaa ensimmäisen aviopuolison toissijaisten perillisten perintöosuus, sen jälkeen uuden aviopuolison ja edesmenneen lesken omaisuus. Jos taas lesken kuollessa häneltä jää leski, niin tässä kohtaa ensimmäisen avioliiton toissijaiset perilliset saavat oman osuutensa.

Uusperheissä saattaa tulla ongelmia perinnönjakotilanteissa, jos perittävällä on aiemmin sellaisia rintaperillisiä, jotka eivät ole samassa taloudessa perittävän kanssa ja joiden kanssa perittävä ei esimerkiksi ole tekemisissä joko omasta halustaan tai toisen vanhemman tahdosta. Tällöin toki leskellä on oikeus pitää hallinnassaan yhteisenä kotina pidetty asunto, vaikka siitä osa kuuluisikin näille perittävän entisen liiton kautta tulleille rintaperillisille. Kuitenkin tämä vaikuttaa myös lesken jälkeen tehtävään perinnönjakoon ja näin ollen myös seuraavaan mahdolliseen leskeen. Ongelmia saattaa tulla myös siitä, että aiemman avioliiton päätyttyä ei ole suoritettu ositusta ja näin ollen perittävän omaisuudesta saattaa mennä osa aiemmalle aviopuolisolle.

Aihealue on hyvin mielenkiintoinen ja se saattaa olla myös monimutkainen. Lesken asemaan vaikuttaa paljolti se miten perittävän edellisten avioliittojen ositukset on hoidettu tai lähinnä se onko osituksia tehty ollenkaan. Tällaisissa tilanteissa leski saattaa yllättyä suuresti. Uusperheissä lesken asemaan saattaa vaikuttaa monikin asia. Perheessä saattaa olla yhteisiä lapsia sekä kummankin omia lapsia aiemmista liitoista.

Toisaalta on varmasti mielenkiintoista perehtyä samaan asiaan, mutta ottaa tarkastelun kohteeksi avoliitosta leskeksi jääneen asema perhe- ja jäämistöoikeudessa. Myös se, miten puoliset voivat elinaikana vaikuttaa lesken asemaan, on mielenkiintoinen aihealue selvittää. Huomioitava asia on myös se, jos perittävällä ei ole mihinkään parenteeliin kuuluvaa perillistä, on hänen kannattavaa tehdä testamentti jollekin muulle taholla. Muussa tapauksessa perintö menee valtiolle.

Lesken asemaan perehtyminen on lisännyt ymmärrystä siitä miten moninaisia oikeudelliset asiat voivat olla. Opinnäytteen tekemisen avulla oma ammatillinen kasvu on saanut vahvistusta juuri oikeudellisten asioiden moninaisuuden ja joskus vaikeaselkoisuudenkin kautta. Opinnäytetyön tekeminen helpottaa siirtymistä aloittelijan roolista edistyneen aloittelijan rooliin. Opinnäytetyön aihealue kuitenkin liittyy jollakin tapaa kaikkiin perheisiin jossakin elämän vaiheessa, joten uskon tämän opinnäytetyön tekemisen kautta pystyväni neuvomaan tulevia leskiä ainakin pääpiirteittäin. Toimeksiantajakin voisi

mahdollisesti käyttää opinnäytetyötä uusien työharjoittelijoiden tai ehkä myös työntekijöiden perehdyttämisen apuna.

LÄHTEET

Aalto University Executive Education Oy: n www-sivut. 2015. Perhe- ja perintöoikeutta pääpiirteissään 2013. Viitattu 3.3.2015.
http://www.aaltoee.fi/sites/default/files/courses/perintooikeutta_2013sn.pdf

Aarnio, A & Kangas, U. 2009. Suomen jäämistöoikeus I. Perintöoikeus. Helsinki: Talentum.

Aarnio, A. & Kangas, U. 2010. Perhevarallisuusosoikeus. Helsinki: Talentum.

Avioliittolaki. 1929. L 13.6.1929/234 muutoksineen.

Gottberg, E. 2012. Leski perillisenä – PK 3 luvun ongelmakohtia. Luento Turun yliopiston oikeustieteellisessä tiedekunnassa 17.2.2012.

Gottberg, E. 2013. Perhesuhteet ja lainsäädäntö. Turun yliopisto.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2013. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Husa, J., Mutanen, A. & Pohjolainen, T. 2008. Kirjoitetaan juridiikkaa. Helsinki: Talentum.

Kangas, U. 2013. Perhe- ja jäämistöoikeuden perusteet. Helsinki: Talentum.

KKO:1992:94. Perintö - Perinnönjako - Pesänjakaja

KKO 1997:107. Perintö - Perinnönjaon moite. Avioliitto - Omaisuuden ositus.

Kolehmainen, A. & Rabinä, T. 2012. Jäämistösuunnittelu. Helsinki: Talentum.

Koponen, J. 2013. Kuolinpesän osakkaan opas. Helsinki: Verotieto Oy.

Lohi, T. 2014. Lesken asumissuojan ongelmakohtia. Teoksessa A. Mäki-Petäjä-Leinonen & L. Nieminen (toim.) Vanhuus ja oikeus. Helsinki: Lakimiesliiton kustannus.

Mikkola, T. 2010. Lesken asema jäämistö- ja vero-oikeudessa. Helsinki : WSOYpro.

Perintökaari. 1965. L 5.2.1965/40 muutoksineen.

Väestöliiton www-sivut. Viitattu 3.3.2015.
http://www.vaestoliitto.fi/vanhemmuus/tietoa_vanhemmille/perheiden_monimuotoisuus/uusperheet/